

Om definitionen af forbryderbegyndere.

Af fuldmægtig cand. jur. PREBEN WOLF.

Indledning.

Sondringen mellem recidivister og ikke-recidivister (forbryderbegyndere) er ifølge Hurwitz¹⁾ den simpleste af de kriminologiske klassifikationer efter levnedsløbstyper. Samtidig fremhæves det, at definitionen af recidiv kan variere fra det snævre (f. eks. homologe recidiv) til det videre (f.eks. en hvilkensomhelst ny overtrædelse efter den første dom).

Hurwitz hævder med rette, at værdien af en sondring som denne navnlig ligger i inddelingsgrundlagets faste, let konstaterbare og objektive karakter. Som en mangel anføres det, at sondringen« . . . alene knytter sig til kendemærker bestemt ved anvendelsen af den gældende straffelov . . .«.

Som kriminologisk klassifikationsgrundlag er sondringen imidlertid lige så uundværlig, som den er elementær, og den kan formentlig anskues ganske på linie med andre simple inddelingsgrundlag, såsom køn og alder, for ikke at nævne den helt fundamentale sondring mellem kriminel (nærmere defineret) og ikke-kriminel.

En meget væsentlig del af den kriminologiske forskning beskæftiger sig med tilbagefald i kriminalitet. Dette skyldes, dels at problemet anses for vigtigt, dels at de fleste undersøgelsesobjekter i kriminologien først påkalder sig opmærksomhed og/eller er lettest tilgængelige for undersøgelse, efter at deres kriminelle handlinger har manifesteret sig første gang.

Der kan næppe nævnes en tilbagefaldsundersøgelse, der ikke går ud fra, opererer med eller finder frem til, at undersøgelsespersonernes kriminelle fortid har betydning for deres senere recidiv.

Det er vist almindelig anerkendt såvel i daglig praksis som i kriminologisk forskning, at den kriminelle fortid overalt hører til de mest prædiktive faktorer, når det gælder forudsigelse af recidiv²⁾.

Det må derfor i videregående recidivforskning være af betydning at holde denne faktor konstant, hvorved andre faktorer vil få større mulighed for at slå igennem og godtgøre deres prædiktive (eller om man vil: kriminogene) værdi³⁾. Dette vil bl. a. kunne opnås ved at studere tilbagefaldet hos personer uden kriminel fortid, d.v.s. de førstegangskriminelle eller forbryderbegyndere.

Udra betragtninger som bl.a. foranstående har forfatteren, ved en i 1955 projekteret og påbegyndt, men endnu ikke afsluttet

recidivundersøgelse*), søgt at anvende et begynderbegreb, der var så »rent« som muligt, idet undersøgelsen udelukkende vedrører *mandlige* forbryderbegyndere, der i 1949 første gang er dømt for overtrædelse af straffeloven af 15/4-1930 (÷ betleri og løsgængereri, + overtrædelse af svangerskabsloven) og anset med højere straf end bøde.

Det naturlige udgangspunkt var her den af statistisk departement udgivne kriminalstatistik for det pågældende år.

Den danske kriminalstatistik.⁴⁾

Kriminalstatistikken bygger — for den dels vedkommende, der her har interesse — på de til departementet indsendte straffekort (d.v.s. statsadvokatsager, straffelovsovertrædelser og ellers normalt kun straffe af bøde over en vis størrelse). Bearbejdelsen i departementet omfatter dernæst kun straffelovsovertrædelser ÷ betleri og løsgængereri, + overtrædelse af svangerskabsloven.

Det totale antal mandlige domfældte udgjorde i 1949 ifølge kriminalstatistikens tabel VII: 9082 personer. Efter at bødefældte, personer født i udlandet og personer anset med tillægsstraffe, ialt 1059 personer er trukket fra, inddeles de resterende 8023 domfældte i indenlandske begyndere idømt højere straf end bøde, ialt 3874 personer (krim.stat. tab. IX) og indenlandske recidivister idømt højere straf end bøde, ialt 4149 personer (krim.-stat. tab. X).

Definition af begyndere og recidivister.

Statistisk departement definerer *begynderne* ret vidt, idet kategorien foruden 1. de »rene« eller egentlige begyndere omfatter sådanne som 2. tidligere er dømt for overtrædelse af straffeloven, men ikke anset med højere straf end bøde, 3. tidligere dømt for overtrædelse af straffeloven og anset med højere straf end bøde, når der blot er hengået 10 år eller mere efter, at den tidligere straf var endeligt (nu faktisk) udstået, uden at de pågældende påny har gjort sig skyldig i en grovere straffelovsovertrædelse og 4. personer, som, uanset hvornår og med hvilken straf, er dømt alene for overtrædelse af særlovgivningen, jfr. oversigten i nedenstående tabel 1.

Recidivister bliver herefter domfældte, der tidligere, inden for de sidste 10 år, er dømt for overtrædelse af straffeloven og anset med højere straf end bøde.

Da vi imidlertid på dette sted kun interesserer os for en analyse af begynderbegrebet, kan vi holde os til det.

I tabel 1 er statistisk departements begynderdefinition søgt opstillet skematisk.

*) Hertil er modtaget støtte fra statens almindelige videnskabsfond.

Tabel 1. Forbryderbegyndere ifølge kriminalstatistikens definition.

Begynder- kategorier	Tidl. domme	Tidl. straffe ikke højere end bøde	højere end bøde	Inden for sidste 10 år	For mere end 10 år siden
1) „Rene“ begyndere (egentl. begyndere)	0	0	0	0	0
2) Tidl. straffelovs- overtr.	1+	1+	-	1+	1+
3) Tidl. straffelovs- overtr.	1+	-	1+	0	1+
4) Tidl. særlovsovertr.	1+	1+	1+	1+	1+

0 i kolonnen betyder, at den i kolonnen anførte dom eller straf ikke må forekomme indenfor nogen af de i de to sidste kolonner nævnte tidsfrister. 1+ i kolonnen betyder, at 1 eller flere domme eller straffe af den ene eller anden art må forekomme indenfor en eller begge de to i de sidste kolonner nævnte tidsfrister.

Den af forfatteren til brug for den foran omtalte recidivundersøgelse valgte definition af forbryderbegyndere svarer til den første kategori 1. de »rene« eller de egentlige begyndere, medens kategorierne 2—4 betegnes uegentlige begyndere, for ikke straks at komme til at sætte dem i bås med de mere snævert definerede recidivister.

Undersøgelsen: Begrundelse, materiale, fremgangsmåde.

Der er dem, der vil mene, at man som udgangspunkt for en undersøgelse kan vælge sin befolkning og definere den operativt efter sit formål uden nærmere at begrunde, hvorfor man vælger at definere på den ene og ikke på den anden måde, når blot man gør det klart, hvorledes man definerer.

Det havde måske også været tilstrækkeligt for den undersøgelse af recidivforekomster, som påbegyndtes i 1955, blot at henvise til, at det ansås for vigtigt at holde en faktor (den kriminelle fortid) konstant, og at det bl.a. ville kunne gøres ved at rensse begynderbegrebet for enhver plet i form af registreret lovovertrædelse forud for dommen i 1949.

Det er alligevel ikke forekommet forfatteren helt overflødigt at stille sig og dernæst forsøge at besvare spørgsmålet: Er kriminalstatistikens begyndere ikke »rene« nok for alle praktiske formål? Eller sagt lidt mere specifikt: Spiller de uegentlige begyndere overhovedet nogen talmæssig rolle i materialet? Og i bekræftende fald: Opfører de uegentlige begyndere sig på noget relevant punkt anderledes end de egentlige (rene) begyndere?

Af drøftelser med kontorchef Hans Skade og hans medarbejdere i statistisk departement, særligt de daværende sekretærer Edvard Petersen og Fritz Vedel, fremgik det, at man ikke i departementet var i stand til at besvare disse spørgsmål.

Derimod syntes man at dele forfatterens skepsis med hensyn til det hensigtsmæssige i at fortsætte med den hidtil anvendte begynderdefinition.

Fra departementets side viste man iøvrigt stor hjælpsomhed og stillede velvilligt straffekortene for 1949 til rådighed for undersøgelsen⁵), idet man gerne, bl.a. til brug for det dengang endnu ikke nedsatte, men ventede kriminalstatistikudvalg⁶), ville underrettes om undersøgelsens foreløbige resultater, herunder navnlig antallet af uegentlige begyndere i hele materialet.

De mandlige begyndere udgjorde efter straffekortene for 1949 ialt 3936 personer (incl. udlændinge og personer ansete med fællesstraf, jfr. straffelovens § 57). Alle disse knapt 4000 personer er senere gennemgået i rigsregistraturen⁷) for at fastslå recidivet pr. 1/7 1955.

Af de 3936 begyndere er 72 udskilt — nemlig: alle, der var idømt fællesstraf, dernæst forskellige andre, hovedsagelig på grund af uoverensstemmelse med rigsregistraturens oplysninger, manglende identifikationsmulighed o. lign. Tilbage blev 3864 personer, d.v.s. 10 færre end i kriminalstatistikens tabel IX.

Da samtlige er domfældt indenfor tiden 1/1 til 31/12 1949, og da recidivet er undersøgt pr. 1/7 1955, bliver der en follow-up periode på 5½ til 6½ år regnet fra dommens dato. Nu kan det naturligvis indvendes, at dommens dato er et dårligt udgangspunkt for en follow-up periode, og at man snarere burde regne fra endelig eller faktisk udståelse af straf. At dette synspunkt ikke ville have haft større praktisk betydning i det foreliggende materiale, vil fremgå af det følgende.

Follow-up perioden er lang nok til, at langt de fleste af de domfældte har haft lejlighed til at være på fri fod i mindst 5 år efter dommen. Det fremgår allerede af den omstændighed, at 59 % af de dømte slap med betinget dom, 3 % blev straks betinget benådet eller havde udstået straffen med varetægten. 27 % blev anset med ubetinget frihedsstraf af mindre end 6 måneders varighed. Næppe 7 % af de domfældte i 1949 fik frihedsstraffe af 1 år eller mere, og flertallet af dem må antages at være endelig løsladt, betinget benådet eller prøveløsladt efter mindre end 1 års hensiddet. En del af de til frihedsstraf dømte har iøvrigt i længere tid været på fri fod mellem domsafsigelsen og hensættelsen til afsoning. Grunden hertil har formentlig været pladsmangel i fængslerne og/eller andragende om udsættelse med afsoningen eller benådning.

Hypoteser:

Som det vel allerede er fremgået af det foregående, var baggrunden for denne summariske undersøgelse dels en formodning om, at de uegentlige (kategori 2—4) begyndere udgjorde en gruppe af betragtelig størrelse, dels en anelse om, at de på relevante punkter ville opføre sig anderledes end de egentlige (rene) begyndere af kategori 1.

Optællingerne⁸) viste, at 1257 personer eller 33 % af begynderne faldt ind under kategorierne 2—4 i tabel 1 og altså måtte betegnes som uegentlige begyndere.

Vi vil nu vende os mod det andet spørgsmål, idet vi i denne forbindelse betragter enhver konstateret strafbar overtrædelse af lovgivningen (herunder særlovgivningen) efter dommen i 1949 som relevant adfærd, og den vil i det følgende blive betegnet som recidiv.

Grundhypotesen er herefter den, at der er en sådan sammenhæng mellem forekomsten af tidligere lovovertrædelse og senere recidiv hos de heromhandlede forbryderbegyndere, at der vil findes signifikant større recidiv hos forbryderbegyndere af kategori 2—4 end hos forbryderbegyndere af kategori 1 (de rene begyndere).

Endvidere opstilles følgende specialhypoteser, hvorefter der skal være signifikant større recidiv efter dommen i 1949 hos forbryderbegyndere, der har gjort sig skyldig i

- 1) straffelovsovertrædelse før dommen i 1949,
- 2) særlovsovertrædelse før dommen i 1949,
- 3) modtaget tiltalefrafald før dommen i 1949,
- 4) fået bøde el. advarsel før dommen i 1949,
- 5) hæftestraf før dommen i 1949,
- 6) fængselsstraf før dommen i 1949,

end hos forbryderbegyndere af kategori 1 (de rene begyndere).

Endelig vil vi — måske noget dristigt — opstille følgende yderligere specielle hypoteser:

7) Der er signifikant forskel på recidivprocenten hos de tidligere straffelovsovertrædere sammenlignet med tidligere særlovsovertrædere, og

7,1) Recidivet er således indrettet, at der til straffelovsovertrædelse før dommen i 1949 svarer tilbagefald til straffelovsovertrædelse efter dommen.

Tilsvarende antages det, 8) at der er signifikant forskel på recidivprocenten hos de tidligere med frihedsstraf ansete og de tidligere bødefældte m.v., og 8,1) at recidivet er således indrettet, at der til fængselsstraf før dommen i 1949 svarer fængselsstraf efter dommen og tilsvarende for de øvrige sanktionsarter med undtagelse af tiltalefrafald efter straffelovens § 30 og forsorgslovens § 150.

Resultater.

Til belysning af grundhypotesen anføres tabel 2 nedenfor, der viser, hvorledes recidivet fordeler sig mellem egentlige (kategori 1) og uegentlige (kategori 2—4) forbryderbegyndere dømt i 1949 (Procenttal).

Tabel 2. Egentlige (kategori 1) og uegentlige (kategori 2—4) forbryderbegyndere i 1949, fordelt efter recidivet mellem dommen i 1949 og den 1/7 1955. (Procenttal).

	Egentlige begyndere (kategori 1)	Uegentlige begyndere (kategori 2—4)	Total	N
Recidiv	31	43	35	1342
Ikke recidiv	69	57	66	2522
Total	100	100	101	3864

$$X^2 = 59,5^{xxx} \quad f = 1$$

Forskellen på recidivet i de to grupper er signifikant på 1 % trinnet,⁹⁾ og tabellen bekræfter således grundhypotesen, hvorefter de uegentlige begyndere opfører sig væsentligt anderledes med hensyn til kriminelt recidiv end de egentlige begyndere.

På samme måde bekræftes specialhypoteserne 1 og 2 som anført i tabellerne 3 og 4 nedenfor. Signifikansniveauet er henholdsvis 1 % og 1 %.

Tabel 3. Forbryderbegyndere af kategori 1 og kategori 2—3 dømt i 1949 fordelt efter recidivet mellem dommen i 1949 og den 1/7 1955. (Procenttal, absolutte tal i parentes).

	Kategori 1	Kategori 2—3	Total
Recidiv	31 (798)	45 (346)	34 (1144)
Ikke recidiv	69 (1809)	55 (420)	66 (2229)
Total	100 (2607)	100 (766)	100 (3373)

$$X^2 = 55,6^{xxx} \quad f = 1$$

I tabel 4 sammenlignes de »rene« begyndere med de rene særlovsovertrædere, men da særlovsovertrædere er så mange slags, kan det måske have en vis interesse at opdele denne gruppe i undergrupper. Det er i denne undersøgelse kun gennemført ved at udskille færdsels- og motorlovsovertrædere som en præsumptivt temmelig homogen gruppe. Den faktiske tendens til recidiv her (40 % recidivister) er større end for de rene begyndere (31%), men forskellen er ikke signifikant ($X^2 = 3,1$, $f = 1$ og $0,10 > P > 0,05$).

Tabel 4. Forbryderbegyndere af kategori 1 og kategori 4 dømt i 1949 fordelt efter recidivet mellem dommen i 1949 og den 1/7 1955. (Procenttal, absolutte tal i parentes).

	Kategori 1	Kategori 4	Total
Recidiv	31 (798)	39 (133)	38 (931)
Ikke recidiv	69 (1809)	61 (208)	68 (2017)
Total	100 (2607)	100 (341)	100 (2948)

$$X^2 = 9,6^{**} \quad f = 1$$

Ved klassifikationen i det foregående er anvendt det princip, at enhver, der tidligere har overtrådt straffeloven, er henført til kategori 2—3, selvom han tillige, ja endog overvejende, har overtrådt særlovgivningen. Derimod er til kategori 4 kun henført personer, der udelukkende har gjort sig skyldig i særlovsovertrædelse forud for dommen i 1949.

Af de foran opstillede specialhypoteser 3—6 fremgår det, at der i denne undersøgelse tillægges de tidligere straffes art (styrke) betydning for det senere recidiv. Styrken er dog ikke vurderet indenfor de enkelte strafarter, lige så lidt som der er taget hensyn til antallet af tidligere sager. Det bør særligt for straffelovsovertræderne (kategori 2 og 3) fremhæves, at de kun omfatter tiltalefrafald og bøde (kategori 2), men ikke strengere straf end bøde, medmindre der er hengået 10 år efter udståelsen af den tidligere dom (kategori 3).

På grund af det ved klassificeringen i straffelovsovertrædere og særlovsovertrædere anvendte princip kan tidligere straffelovsovertrædere, der indenfor de sidste 10 år er idømt frihedsstraf for en særlovsovertrædelse, optræde i gruppen: fængselsstraf indenfor de sidste 10 år, idet kategori 3 og 4 herved kombineres, og idet klassificeringen på dette punkt kommer til at gå på tværs af statistisk departements begynderdefinition, jfr. tabel 1.

I nedenstående tabel gives en oversigt over fordelingerne efter specialhypoteserne 3—6.

Sammenligner man disse fordelinger hver for sig med recidivet i kategori 1 (31%), ses det, at der er signifikant forskel i alle tilfælde undtagen ved tidligere hæfte (specialhypotese 5) og tidligere fængsel (specialhypotese 6).

Gruppen »tidligere anden foranstaltning« for hvilken, der ikke er opstillet nogen hypotese i det foregående, er en ikke videre talrig, men blandet gruppe af folk, der har været idømt sindssygehospital, åndssvageforsorg, alderdomsforsorg, psykopatforvaring m.v. Forskellen med hensyn til recidiv for denne gruppe sammenlignet med de rene begyndere er signifikant på 1% niveauet.

Allerede på dette sted kan vi slå fast, at grundhypotesen og specialhypoteserne 1—4 er bekræftet medens 5 og 6 ikke har kunnet bekræftes.

Tabel 5. Fordelingen af begyndere af kategori 2—4 efter strafart og recidiv. (Procenttal). $N = 1257$.

	Tidl. tiltale- frafald	Tidl. bøde	Tidl. hæfte	Tidl. fængsel	Tidl. anden foranstaltning
Recidiv	60	43	34	32	59
Ikke recidiv	40	57	66	68	41

Ud fra en common sense betragtning vil man måske nok kunne akceptere, at der ikke skulle være signifikant forskel på recidivet hos tidligere straffede, der kun har været anset med hæfte, og egentlige førstegangsstraffede, hvorimod det er sværere at godtage den manglende bekræftelse af hypotese 6 vedrørende fængselsstraf. Af denne grund og fordi de tidligere med fængselsstraf ansete er noget talrigere end de hæftestrafede (henholdsvis 326 og 218), og da de endvidere ifølge kriminalstatistikens definition udgør to grupper, der er klart adskilt efter et blandet tidsmæssigt, deliktmæssigt og pønalt bestemt kriterium, er de fængselsstraffede i det følgende underkastet en yderligere analyse med henblik på, om hypotese 6 alligevel ikke skulle kunne bekræftes, i hvert fald delvis.

Aldersfaktoren.

Medens kønfaktoren i dette arbejde er holdt konstant, er der en anden af de i indledningen omtalte elementære inddelingsgrundlag, nemlig alderen, som det måske vil lønne sig at se lidt nærmere på.

Det er nærliggende at antage, at det tildels er aldersfaktoren, der har gjort sig gældende, når det i det foregående ikke er lykkedes at påvise nogen signifikant forskel på recidivet hos de tidligere med fængselsstraf ansete og de rene begyndere.

Tabel 6. Forbryderbegyndere dømt i 1949 fordelt efter alder og recidiv. (Procenttal).

Alder	—20	21—24	25—29	30—39	40 +	Total	N
Recidiv	50	42	31	29	19	35	1342
Ikke recidiv	50	58	69	71	81	65	2522
Total	100	100	100	100	100	100	3864
N	949	701	561	784	869	3864	

Det stemmer med den almindelige erfaring og foretagne undersøgelser, at recidivsandsynligheden falder med stigende alder, og dette bekræftes til overflod klart af ovenstående tabel 6, der viser forbryderbegynderne fordelt efter alder og recidiv.

Forskellen er signifikant på 1 % niveauet med 4 frihedsgrader.

Medens recidivprocenten som forventet falder stærkt fra 50 % hos de unge på 20 år og derunder til mindre end 20 % hos de ældre på 40 og derover, vil det omvendt af nedenstående tabel 7 ses,

hvorledes procenten af uegentlige begyndere stiger med stigende alder, hvilket heller ikke kan undre nogen.

Tabel 7. De uegentlige begyndere fordelt efter alder.

Alder	—20	21—24	25—29	30—39	40 +	Total
Absolutte tal	241	173	133	280	430	1257
Procent	25	24	24	36	49	33

En sammenligning af recidivet hos de egentlige begyndere (kategori 1) og de uegentlige (kategori 2—4) indenfor hver af de forannævnte aldersklasser giver signifikant forskel for alle aldersklasser på 1% niveauet, således at grundhypotesen, der bekræftedes gennem tabel 2, viser sig at holde for alle aldersgrupper.

Der er ikke foretaget opdeling af materialet på forbrydelses- eller strafarter indenfor hver aldersklasse undtagen for »tidligere idømt fængselsstraf«, jfr. nedenfor.

For den gruppe uegentlige begyndere, der tidligere indenfor de sidste 10 år har været idømt fængselsstraf, gør aldersfaktoren sig ikke systematisk gældende, det viser sig da også, at denne gruppe signifikant adskiller sig fra de egentlige begyndere med hensyn til recidivet (recidivprocent 55 mod 31 — signifikans-niveau : 1%).

For den gruppe, der ifølge kriminalstatistikken havde generhvervet begynderstatus, idet der var hengået mere end 10 år mellem tidligere strafs udståelse og dommen i 1949*), var recidivet mindre (24%) end de rene begynderes (31%), men ikke signifikant mindre.

Hvilken rolle spiller nu alderen for dette resultat?

Teoretisk er 25 år den laveste alder, der overhovedet er tænkelig hos begyndere, der skal have udstået fængselsstraf for 10 år siden¹⁰⁾, i praksis er den betydeligt højere, da fængselsstraf til 15 årige er en såre sjælden foreteelse. Hvorfor vi helt kan se bort

Tabel 8. Recidivet hos egentlige og uegentlige begyndere fordelt efter alder. (Procental, absolutte tal i parentes).

Alder	—20	21—24	25—29	30—39	40 +	Total
Recidivprocent						
Egentl. begyndere	44(314)	38(199)	27(114)	23(116)	13(55)	31(798)
Uegentl. begyndere	66(160)	55(96)	43(58)	42(117)	26(113)	43(544)
Total	50(474)	42(295)	31(172)	29(233)	19(168)	35(1342)

*) 10 års-fristen regnes fra begåelsen af den nye overtrædelse og tilbage til udståelsen af straffen for den tidligere.

fra de to yngste aldersgrupper i tabel 6. Det samme gælder aldersgruppen 25—29 år, hvori der kun optræder 4 personer af kategori 3, hvoraf iøvrigt halvdelen recidiverer. Vi kan altså konstatere os om de 30—39 årige og de 40 årige og ældre.

Af tabel 8 nedenfor fremgår det, at recidivet hos de rene begyndere i de yngste aldersgrupper er større end recidivet hos de tidligere straffede i de ældre aldersgrupper, kun lidt større fra 20—24 årige til de 25—39 årige, men langt større hos de første end hos de 40 årige og ældre.

I aldersgruppen 30—39 år optræder ialt 48 personer, der tidligere for over 10 år siden har udstået fængselsstraf forud for dommen i 1949, heraf er 13 eller 27 % recidiveret mod 23 % hos de rene begyndere i denne gruppe; forskellen er ikke signifikant. Derimod viser der sig en signifikant forskel i recidivet hos de 40 årige og ældre, jfr. tabel 9 nedenfor.

Tabel 9. *Recidivet i aldersgruppen 40 år + fordelt på kategori 1 og 3. (Procenttal, absolutte tal i parentes).*

	Kategori 1	Kategori 3	Total
Ikke recidiv	87 (384)	78 (145)	85 (529)
Recidiv	13 (55)	22 (42)	15 (97)
Total	100 (439)	100 (187)	100 (626)

$$X^2 = 9,1^{**} \quad f = 1.$$

Forskellen er signifikant på 1 % niveauet. Kategori 3 er imidlertid ikke helt ren, idet den omfatter visse bøde- og hæftestrafte, henholdsvis 34 og 4 idømt de pågældende indenfor 10-årsperioden. 1 af de til hæfte og 12 af de til bøde dømte var senere recidiveret. Det vil derfor være rigtigt at sammenligne den del af kategori 3, der har blankt straffekort i 10-årsperioden med kategori 1 indenfor aldersgruppen 40 år.

En sådan sammenligning er foretaget med det resultat, at der blev fundet en recidivprocent på 19 for den rensede kategori 3 mod de rene begynderes recidivprocent på 13. Forskellen er signifikant på 5 %'s niveauet ($X^2 = 3,8^x$, $f = 1$).

Hypotese 6 bekræftes således alligevel for 84 % af samtlige de begyndere, der har været idømt fængselsstraf forud for dommen i 1949.

Recidivet og dets beskaffenhed hos de uegentlige begyndere.

Medens vi foran hele tiden har interesseret os for sammenligningen mellem hver enkelt gruppe indenfor kategorierne 2—4 (de uegentlige forbryderbegyndere) og de rene begyndere (kategori 1), vil vi i det følgende se på hypoteserne 7 og 8, der vedrører sammenligningen af recidivprocenterne mellem de forskellige grupper af uegentlige begyndere indbyrdes, og hypoteserne 7,1

og 8,1, der vedrører recidivets nærmere beskaffenhed indenfor kategorierne 2—4.

Hypotese 7 viser sig herved ikke at kunne bekræftes, idet der ikke er signifikant forskel på recidivprocenten hos de forskellige typer af lovovertrædere efter arten af tidligere lovovertrædelse indenfor de uegentlige begyndere. Det må dog understreges, at denne analyse og den næste kun er gennemført på godt $\frac{1}{4}$ af hele materialet, nemlig de 1000 først udtagne af straffekortene, der alle er dømt i København i 1949.

Går vi herfra videre til hypotese 7,1, får vi vel ikke denne helt bekræftet i sin mere specifikke form, men der er dog signifikant forskel på de tidligere straffelovsovertræderes tilbagefald til ny straffelovsovertrædelse og særlovsovertrædernes recidiv til straffelovsovertrædelse. Et antal tidligere lovovertrædere ialt 39, for hvilke arten af den tidligere kriminalitet ikke er oplyst, synes at recidivere til straffelovsovertrædelse omtrent som de tidligere straffelovsovertrædere, jfr. tabel 10 nedenfor.

Tabel 10. De uegentlige forbryderbegyndere i København 1949, der senere er recidiveret, fordelt efter arten af tidligere dom og arten af recidivet. (Procenttal).

	Recidiv til straffelovsovertr.	Andet recidiv	Total recidiv	N
Tidl. strfl.	88	12	100	100
— særl. andet	67	33	100	33
— motorl. færdsel	71	29	100	7
— lov ukendt	84	16	100	39
Total	82	18	100	179

$$X^2 = 8,2 \quad f = 3.$$

Forskellen er signifikant på 5 %'s niveauet. Der synes altså at være en tendens hos de tidligere særlovsovertrædere til — selvom deres recidivprocent ikke adskiller sig væsentligt fra de tidligere straffelovsovertræderes — at vælge en anden form for lovovertrædelse end straffelovsovertrædelse, når de recidiverer. Hvilket er så meget mere bemærkelsesværdigt, som der jo mellem den tidligere forseelse og recidivforseelsen er en dom til frihedsstraf for straffelovsovertrædelse, således at man allerede af den grund skulle vente et meget stort tilbagefald netop til straffelovsovertrædelse (det viser sig også at være over 80 %), men de tidligere særlovsovertræderes andel er altså væsentligt lavere.

Medens således hypotese 7 ikke kunne bekræftes, men nok 7,1, bekræftes både hypotese 8 og hypotese 8,1. Analysen er for hypotese 8's vedkommende gennemført på hele materialet, men for hypotese 8,1 kun på de 1000, der blev undersøgt i forbindelse med hypotese 7 og 7,1. Resultaterne gengives i tabellerne 11 og 12 nedenfor.

Tabel 11. Fordelingen af uegentlige forbryderbegyndere efter recidiv og arten af den dem tidligere idømte straf eller sanktion. (Procenttal).

	Recidiv	Ikke recidiv	Total	N
Tidl. fængsel for 10 + år siden	24	76	100	239
— fængsel indenfor 10 år	55	45	100	87
— hæfte	34	66	100	218
— bøde, advarsel	43	57	100	373
— anden foranstaltn.	59	41	100	31
— tiltalefrafald	60	40	100	309
Total	43	57	100	1257

$$X^2 = 84,5^{xxx} \quad f = 5.$$

Forskellen er signifikant på 1 % trinnet og det ser således ud til, at straffens art differentierer bedre med hensyn til spørgsmålet om senere recidiv end forbrydelsens art, selvom der naturligvis er en vekselvirkning mellem disse to ting.

Det må på forhånd formodes, at der ved strafudmålingen, når begynderne recidiverer, vil blive taget hensyn til ikke blot den dom, de er idømt i 1949, men også tidligere domme, og navnlig om de har været idømt fængselsstraf, hæfte eller bøde, men det

Tabel 12. De uegentlige forbryderbegyndere i København 1949, som senere er recidiveret, fordelt efter arten af tidligere straf og arten af straffen v. recidivet. (Procenttal).

	Recidiv til fængsel	Recidiv til hæfte	Recidiv til andet	Total	N
Tidl. fængsel indenfor 10 år	55	20	25	100	20
Tidl. fængsel for 10 + år siden	71	18	11	100	17
Tidl. hæfte	30	20	50	100	20
— bøde, advarsel	72	12	16	100	50
— anden foranst.	78	0	22	100	9
— tiltalefrafald	73	8	19	100	63
Total	66	12	22	100	179

$$X^2 = 22,9^x \quad f = 10.$$

er umuligt at sige, hvordan strafudmålingen vil virke. Det er herom, vi i hypotese 8,1 har forsøgt at gætte os frem med hensyn til valg af strafart, og hvorvidt det synes at være bestemt af fortidens valg af strafart før 1949.

Tabel 12, der bygger på en analyse af de forannævnte 1000 københavnere, hvoraf vi her kun interesserer os for de tidligere straffede og senere recidiverede, ialt 179 personer, vil vise noget om dette.

Forskellen er signifikant ($0,02 > P > 0,01$) og tabellen viser,

at de tidligere straffes art har en vis betydning for den senere idømte strafart uanset, at den mellemkommende dom (i 1949) til frihedsstraf for overtrædelse af straffeloven må antages at have en god gennemslagskraft. Dette viser sig bl.a. derved, at næsten 80 % af samtlige tidligere straffede ved recidivet idømmes frihedsstraf påny.

Sammenfatning og konklusion.

I det foregående er foretaget en analyse af det i kriminalstatistikken hidtil anvendte begynderbegreb, der ifølge definitionen omfatter to hovedgrupper eller kategorier: de rene eller egentlige begyndere (kategori 1), der er absolut uden kendt kriminalitet i fortiden og de uegentlige forbryderbegyndere (kategori 2—4), der omfatter visse tidligere straffede, der enten på grund af forbrydelsens eller på grund af straffens art akcepteres som »lige så gode som« egentlige begyndere, eller på grund af en lang straffri periode anses for at have generhvervet begynderstatus.

Det er påvist, at de uegentlige begyndere udgør et betydeligt antal, nemlig $\frac{1}{3}$ af samtlige begyndere.

Det er dernæst påvist, at denne trediedel på i hvert fald eet meget relevant område — det senere recidiv — opfører sig væsentligt anderledes end de rene begyndere.

Det er endelig i et vist omfang dokumenteret, at de uegentlige begyndere indbyrdes opfører sig noget forskelligt med hensyn til recidivets hyppighed og beskaffenhed.

Konklusionen heraf må formentlig være den, at det i mindst een vigtig henseende, og det er vel den afgørende for den del af kriminalstatistikken, vi her opererer med, nemlig ved opgørelsen af recidivet, er mindre hensigtsmæssigt at anvende et så heterogent begynderbegreb.

Hermed er det ikke afgjort, at de uegentlige begyndere (eller en del af dem) uden videre kan lægges til recidivisterne i kriminalstatistikken, da disse er defineret på en sådan måde — ret snævert — at de uegentlige begyndere muligvis vil adskille sig lige så klart fra dem som fra de »rene« begyndere, og derved blot fra at have været uegentlige begyndere gå over til at blive uegentlige recidivister. Afgørelsen heraf må bero på en eventuel anden undersøgelse.¹¹⁾

Det er altså meget muligt, at man bør udskille en mellemgruppe mellem begynderne og de nuværende recidivister.

Det vil være farligt at forsøge at drage videre kriminologiske konklusioner af denne summariske undersøgelse af et så forholdsvis snævert defineret — men ganske vist væsentligt — undersøgelsesmateriale. Og det bliver særligt vanskeligt med nærværende undersøgelses ret specielle problemstilling.

Det må dog nok være berettiget foreløbig at drage følgende mere almindelige slutninger.

Undersøgelsen synes at vise, at kriminalitetsdefinitioner, der søger at begrænse kriminalitet til overtrædelse af visse bestemte love (eller dele af disse) og til handlinger, der er belagt med visse straffe, ikke er hensigtsmæssige i den form vi nu kender dem; men at man på den anden side nok ad empirisk vej skulle kunne finde frem til mere hensigtsmæssige klassifikationer og definitioner.

Det ser endvidere ud til, at man skal være forsigtig med at lade straffede generhverve begynderstatus efter en vis tid.

Forsåvidt der dernæst er afdækket en tendens, hvorefter de uegentlige begyndere — trods mellemkommende frihedsstraf for straffelovsovertrædelse — fortrinsvis synes at recidivere til særlovsovertrædelse og/eller hæfte eller bødestraf, hvis de i tiden forud for den mellemkommende dom *kun* har gjort sig skyldige i særlovsovertrædelse og/eller været idømt hæftestraf, er det tankevækkende; men yderligere undersøgelser vil være påkrævet, før man kan tillade sig at drage endelige konklusioner heraf.

Preben Wolf.

LITTERATURHENVISNINGER OG NOTER.

- 1) Stephan Hurwitz: *Kriminologi*, 1951 p. p. 408—416.
- 2) Dette fremgår af de fleste herhenhørende arbejder, jfr. f. eks. oversigterne over prædiktionsstudier m. v. i Hermann Mannheim og Leslie T. Wilkins: *Prediction methods in relation to Borstal Training*. London 1955 p. p. 1—27 og samme værk: kapitel V. 23 - V. 27, og Preben Wolf: Kan vi forudsige kriminelt recidiv?. Nord. Tidsskrift f. Krim.videnskab, årg. 43, 1955 p. p. 193—209.
- 3) Hermann Mannheim & Leslie T. Wilkins op cit. p. p. 143—160.
- 4) Danmarks Statistik. Statistiske Meddelelser 4. Række 144. bind, 1. Hæfte: *Kriminalstatistik 1949*. København 1952, jfr. også *Betænkning vedr. en nyordning af kriminalstatistikken* afgivet af det af justitsministeriet nedsatte udvalg til overvejelse af en eventuel nyordning af kriminalstatistikken. København 1958, særligt siderne 108 f.f.
- 5) Samtlige straffekort er gennemgået af sekretær, cand. jur. Jan Kaarsen og forfatteren i forening.
- 6) *Betænkning vedrørende en nyordning af kriminalstatistikken*. København 1958.
- 7) Denne gennemgang er foretaget af sekretær Jan Kaarsen.
- 8) Ved den statistiske bearbejdelse er anvendt Karlo Hansens egen-skabskort, KH-systemet, og fru Birgit Wolf har bistået ved hulling og tabulering. Resultatet af optællingen (tabel 2) er meddelt statistisk departement ved en skrivelse af 15. maj 1956.
- 9) Højere niveau end 5 %'s-trinnet akcepteres ikke som signifikant.
- 10) *Straffelovens § 15*, jfr. Stephan Hurwitz: *Den danske kriminalret*, 2. hæfte, København 1951 p. 395 f.f.
- 11) Det er i betænkningen, jfr. 6), stillet i udsigt, at stat. departement vil foretage videre undersøgelser og specialanalyser.